

Zanimivo je uradno poročilo deželnega šolskega sveta, ki pravi, da zatajijo celo rojeni Slovenci svojo narodnost in si pridobijo usposobljenje samo za nemški učni jezik, da ne bi bili nastavljeni na utrakvističnih šolah.

Kaj nam pravi to uradno poročilo? Utrakvistične šole so raztresene po deželi. V trgih in večjih vaseh jih ni. Zato je ugodnejše službovati tam, kjer je več družbe in ne v hribih, kjer je ni.

Slovenščina na učiteljskem v Celovcu tudi za Slovence ni obligaten predmet. Zato se ji odtegnejo učiteljski, ker niso primorani, da bi je obiskovali. Na nemškem učiteljskem slovenščine sploh ne poučujejo. Razen tega pa dela učenje slovenščine koroškimi dijakom težkoče, ker se je v ljudski šoli ne naučijo dovolj. Glavno pa je, ker vlada na Koroškem na slovenske učitelje tak pritisk odzgoraj, kakor nikjer na svetu. Vrhutega je v Celovcu nemški „Präparandenheim“, kjer stanuje veliko učiteljskih (tudi Slovencev), in kjer že skrbe za — pošteno nemško vzgojo.

Koroški Slovenci so čutili to moro, ki se ji pravi ljudska šola na Koroškem. Ustanovili so društvo „Učiteljski dom“, ki podpira slovenske dijake. Nekaj učiteljev smo si pridobili s tem — nevarnost zanje je tudi v službi velika, kjer razmere tako vplivajo nanje, da postanejo veliki narodni neznačajneži.

„Učiteljski dom“ v Celovcu pa je — žal — preveč strankarsko podjetje. Dokaz temu je dejstvo, da ni hotel sprejemati niti „Učiteljskega Tovariša“ niti nedolžnega „Zvončka“ ki mu je bil brezplačno na razpolago.

Pot do slovenske šole na Koroškem vodi po različnih krajih: Izprememba političnih razmer v deželi in državi, naraščaj slovenskega učiteljstva, pouk ljudstva. To pot je treba nastopiti. Hodimo urno naprej v korist zdrave pedagogike in v korist Slovencev na Koroškem! Ako ne storimo tega, je Korotan za Slovence — izgubljen!

Iz naše organizacije.

Skupne zadeve.

Iz Zaveze avstr. jugoslovanskih učiteljskih društev.

Delegate za letošnjo glavno skupščino so dalje prijavila sledeča društva.

XXIX. Učiteljsko društvo za politični okraj Ljutomer. 130. Tomažič Janko, nadučitelj — Stara cesta; 131. Cvetko Fran, nadučitelj — Volčja vas; 132. gđ. Gorjatz Alojzija, učiteljica — Ščav. dolina; 133. gđ. Ros Marija, učiteljica, Ljutomer.

XXX. Šaleško učiteljsko društvo. 134. Košutnik Silvester, šol. vodja — Topolšica; 135. gđ. Fister Julija, učiteljica — Smartno ob Paki.

Namestnica; 20. gđ. Valenčič Antonija, učiteljica — Smartno ob Paki.

XXXI. Društvo učiteljev in učiteljskih prijateljev v logaškem okraju. 136. Bezeljak Ivan, nadučitelj — Žilce; 137. gospa Bezeljak-Bayer Franja, učiteljica — Žilce.

XXXII. Gornjegrajsko učiteljsko društvo. 138. Šijanec Ignacij, učitelj — Gornji grad; 139. gđ. Vole Kristina — Smartno pri Gornjem gradu.

Namestnik: 11. Kelc Ivan, nadučitelj — Nova Štifta.

Vodstvo „Zaveze“.

Predsednik: L. J e l e n c.

Književnost in umetnost.

Zvonček objavlja v osmi letošnji številki to-le izbrano vsebino: 1. Slavko na potovanju. E. G a n g l. Pesem. 2. V Konjskih vodah. A n d r e j R a p e. Povest. 3. Uzaljena kozica. E. G a n g l. Pesem s podobo v barvotisku. 4. Premodre glave. S i l v e s t e r K. Narodna smešnica. 5. Igrišče. L u d o v i k Š i j a n e c. Otroška igra. 6. Planinka. A v g u š t i n Š a b e c.

Poučni spis. 7. Mala stvarca — velik strah. I v o T r o š t. Povest s podobo. 8. Med cveticami. E. G a n g l. Pesem s podobo v barvotisku. 9. Spoštuj narodo. L u d. P o t o č n i k. Povest. 10. Pouk in zabava. D o m u. F r. K s. S c h n e i d e r. Uglasbena pesem. — Demant. K. K o r i š. — Rešitev. — Kotiček gospoda Doropoljskega.

Domače ognjišče ima v svoji 7. letošnji številki to-le vsebino: 1. F. M.: Vzgjajališče v Eggenburgu. — 2. R u d o l f H o r v a t: O vzgoji otrok v predšolski dobi. — 3. J. D i m n i k: Roditeljski večeri. — 4. Domači zdraynik. — 5. Dopisi. — 6. Drobtine. — „Domače ognjišče“ najtopleje priporočamo. Naj bi ne bilo slovenske hiše in rodovine brez tega lista!

Kettejeve poezije. Založnik L. Schwentner v Ljubljani nam poroča, da je Kettejeve poezije razprodal in pripravi drugo pomnoženo in ilustrovano izdajo, ki ima iziti čimprej. Knjigo je zopet uredil A. Aškere, ki je napisal tudi obširno življenjepisno in književno kritično črtico, ilustracije je izvršil slovenski umetnik M. Gaspari; poleg ilustracij je pridejan tudi pesnikov portret, fotografski posnetek Ketteja na mrtvaškem odru in faksimile rokopisa nekega njegovega soneta.

Že to, da so bile Kettejeve poezije razprodane tekom par let, ter da se je vsled vednega povpraševanja po njih založnik odločil še za eno izdajo, nam priča zadostno, da je slovenski narod porazumel, kaj pomeni Kette v naši književnosti. Imena: Kette, Aškere in Gaspari so nam porok, da se imamo zopet nadejati knjige, lepe v vsakem oziru; tembolj, ker nam dosejanje Schwentnerjeve publikacije jamčijo za to, da je oskrbel tudi tej knjigi kar najelegantnejšo zunanjo obliko. Več o njej izpregovorimo, kedar izide in se nam dološje v oceno.

Politiški pregled.

* **Nova avstrijska ustava.** Državnozbornski poslanec grof Sternberg je pod naslovom „Nova ustava“ izdal obsežno brošuro, v kateri razvija načrt, „kako se reši Avstrija, ki propada“. V tej brošuri zahteva imperijalistično monarhijo, hoče, da se dualizem preosnuje in da se razširi federalizem. Velika zgodovinska področja morajo pridržati svojo individualnost. Češka ostane Češka, Galicija Galicija, Moravsko treba združiti s Slezijo, Tirolsko s Solnagraško, Doljno z Gorenjo Avstrijo, Štajersko s Koroško, Primorje, Dalmacijo in Kranjsko treba zediniti v vojvodino Noricum. Z Ogrsko naj stopi Avstrija v trdne pogodbene razmere in pridržuje naj se sedanje kvote. Gospodarska skupnost vojske in mornarice se proglasi za nerazrušljivo. — Kontrola skupnih stvari se poveri parlamentarnemu odboru obeh državnih zbornic in zveznemu svetu. Vsaka poedina dežela ima svoje ministrstvo, na čelu mu je vrhovni tajnik. Tajniki so odgovorni deželnim zberom, ki tvorijo dve zbornici. Vrhovni tajniki zastopajo dežele v zveznem svetu, ki odločuje ob nesporazumu med državo in deželami. Za vnanje stvari, vojsko in mornarico se postavi državno ministrstvo, na čelu mu državni kancelar. Ogrska vlada naj se uredi slično. Treba jo je razdeliti v 4 prefektore, 12 dijeceze in 120 županij, kakor je bilo razdeljeno Dioklecijanovo cesarstvo, ter ima enako Avstriji zvezni svet in državnega kancelarja.

* **Trozveza.** Poluradni list ruske vlade „Novoje Vremja“ se je v eni zadnjih številk zopet bavil s trozvezo ter piše med drugim nastopno: Trozveza Nemčije, Avstro-Ogrske in Italije, ki je bila 28. junija 1903. podaljšana na šest let, poteče meseca junija 1908. Ob obnovi pogodbe je bilo določeno, da se pogodba podaljša na nadaljnih šest let, ako ena izmed treh držav leto dni, preden pogodba poteče, ne izjavi, da jo odpoveduje. Dan 28. junij je minul, in Italija je molčala. S tem se je obstanek trozveze podaljšal na nadaljnih šest let do 28. junija 1914. Ni Avstrija ni Italija nista v nevarnosti od strani kake tretje države. Avstrija se nahaja v dobrih odnošajih s svojimi sosedi na vzroku, jugu in zapadu. Italija je utrdila svoje odnošaje s Francijo. Zaraditega je trozveza za Avstro-Ogrsko in Italijo brezpotrebna potrata, brez katere bi lahko bili obe državi. Svoječasno je bilo v političkih krogih Italije jasno o brezpotrebosti trojne zveze. Trozveza ne daje Italiji ničesar, marveč jo obvezuje, da si isti čas veže roke proti Avstriji, edini državi, s katero je ne veže ravno najpovoljnejše prijateljstvo. Avstrije so bili izgnani iz Lombardije in Beneške,

ali Italiji ni uspelo, da združi vse italijanske dežele. To je rana, ki peče še danes italijanski narod in se ne zaceli dotlej, dokler se pokrajine, naseljene z Italijani, ne povrnejo domovini Italiji. Zaraditega tudi vodijo med Avstro-Ogrsko in Italijo veliko gospodarsko politično borbo za vpliv na balkanskem polotoku. Avstro-Ogrska se je po berlinski pogodbi zasadila na Balkan kakor klin ter je tamkaj dosegla prednosti, ki od dne do dne bolj škodujejo italijanski trgovini. Italija ne dobiva od trozveze ničesar. — Avstro-Ogrska, zavarovana do leta 1914. po zvezi pred italijanskimi stremljenji, bo umela, da se v tem času okoristi in utrdi svoj vpliv na Balkanu ter da umiri in uduši italijansko iredentično gibanje v svojih deželah. Zato se ima ona zahvaliti Nemčiji, ki ji pripravlja pota v Malo Azijo. Največjo korist od trozveze ima Nemčija. Z zvezo z Italijo si je zagotovila mir pred Francijo, ki mora na italijanski meji držati veliko vojno silo. Zveza z Avstro-Ogrsko ji zagotavlja priporočila v Carigradu in Mali Aziji, kamor so sedaj uprta podjetja Nemčije. Avstro-Ogrski dopušča ta zveza svobodne roke na Balkanu in v Albaniji. Italija plačuje drago svojo čast, da more biti v društvu dveh velikih držav. Nemčija in nemškofilsko časnikarstvo tolaži Italijane, da trozveza zavaruje za nadaljnih šest let mir v Srednji Evropi. Podaljšanje trozveze je gotovo dejstvo, a avstrijski minister vnanjih stvari Ährenthal je znal o tej priliki povedati italijanskemu ministru toliko reči, kolikor je bilo potrebno. Knez Bismark je umrl, ali grof Bülow, kakor se vidi, ni zastoj dobil knežjega naslova.

* **Hrvaška kriza.** Bivši sekijski načelnik Roje se je mudil te dni v Budapešti ter izjavil napram nekemu časnikarju, da hrvaški sabor ne bo nikoli sprejel službene pragmatike železničarjev. Ban pač more pragmatiko saberu oktroirati, toda zakon nikoli ne postane brez saborovega dovoljenja. Potem je govoril o madjarskih šolah na Hrvaškem ter povedal, da je odredil, da se mora iz madjarskih šol odstraniti vse, kar je proti hrvaški narodni zavesti.

* **Protí Poljakom.** Nemška vlada je prepovedala za dve leti razpečavati v Nemčiji poljski list „Słowo Polskie“.

* **Mirovna konferenca v Haagu.** V seji dne 23. pret. mes. je prvi nemški delegat baron Marschall priporočal ustanovitev stalnega mirovnega razsodišča v Haagu. — V angl. nižji zbornici je vprašal S. Robert, ali so prišle od angleških delegatov iz Haaga kake vesti glede predloga za omejitev oboroževanja. Državni tajnik zunanjih del Grey je odgovoril, da so pač prinesli časopisi pogoje takega sklepa, toda konferenci se dosedaj še ni predložil tak sklep. Tudi ne more reči, kaki pogoji bi se eventualno predlagali, toda bilo bi želeli, da bi take pogoje konferenca sprejela, ako je količkaj mogoče.

* **Za ženska prava na Angleškem.** Iz Londona poročajo: Višja zbornica je sprejela v tretjem branju zakonski načrt, da smejo ženske, ki imajo volilno pravico v občinske zastope, postati tudi odbornice v občinskih in okrajnih zastopih.

* **„Narodna delavska organizacija“ v Trstu.** V Trstu so ustanovili društvo, ki se imenuje „Narodna delavska organizacija“.

* **Za slovensko šolstvo.** V seji državnega zbora dne 16. pret. m. je predložil in priporočal državni poslanec Matko Mandić kakor predsednik „delavskega podpornega društva“ v Trstu prošnjo tega društva za ustanovitev slovenskih ljudskih šol v tržaškem mestu, za slovenske srednje in strokovne šole in končno za slovensko vseučilišče.

* **Delavsko ministrstvo.** Razne parlamentarne stranke zahtevajo ustanovitev novega, takozvanega delavskega ministrstva. Novi minister bo družil v svoj delokrog razne, sedaj še razkosane panoge državne uprave. Predvsem bo obsegal njegov delokrog državne gradnje, parobrodstvo na jezerih in rekah, zakonodajstvo, rudarstvo, varstvo rudarjev, delavsko statistiko in delavsko zavarovanje.

* **Kulturni boj na Francoskem.** O priliki izvedbe zakona o ločitvi cerkve od države so se župnik Cuineam in njegovi kaplani branili umakniti se iz župnišča. Zato sta 22. pret. m. obkolila hišo bataljon 48. pešpolka in orožništvo. Razbili so vrata ter po podprefektu in policijskem komisarju s silo odstranili duhovščino.

* **Za splošno in enako volilno pravico češkega deželnega zbora.** Češka socialna demokracija namerava uprizoriti veliko akcijo za splošno in enako volilno pravico za češki deželni zbor. Akcija bo tako velika, kakor ona za splošno in enako volilno pravico v državni zbor.

* **Izjava kneza Karla Auersperga o jugoslovanskem vprašanju.** „Agrar Zeitung“ je objavila govor svojega specialnega poročevalca s knezom Karlom Auerspergom o jugoslovanskem vprašanju in njegovem razmerju do nagodbe. Knez smatra jugoslovansko vprašanje za najvažnejše v Avstriji. Avstrijska politika se bo morala s primernimi prometnimi zvezami tesneje združiti in zvezati med seboj, bodisi direktno, bodisi preko Hrvaške. Življenjska politika Avstrije je sedaj dalmatinska politika. Najvišji smoter ne sme več biti, za vsako ceno skleniti pogodbo z Ogrsko, ampak njena prva naloga je zdaj rešiti jugoslovansko vprašanje. Kar se tiče hrvaško-ogrškega spora, meni knez Auersperg, da je stališče Hrvaške vsekakor ugodno, da je pa največ odvisno od vnanjih faktorjev, kako in kdaj hočejo pomagati Hrvaški.

* **Kongres ogrskih Romunov.** Iz Budimpešte poročajo: Voditelji romunskega narodnega gibanja so sklenili sklicati narodni kongres ogrskih Romunov, ki bo imel sklepati o organizaciji deželne stranke in ki bo določil smer romunskim poslancem v ogrskem državnem zboru. Aradska „Tribuna“ urgira sklićanje kongresa, češ, da potrebuje sedanji položaj razjasnitve.

* **Agrarna zveza in nagodba.** Agrarna zveza v državnem zboru je o svojem zborovanju glede na nagodbeno vprašanje izdala sledeči komunike: Agrarna zveza bo presojala vprašanje o nagodbi s stališča varstva interesov avstrijskega poljedelstva in bo svoje stališče precizirala tedaj, ko bo nagodba predložena parlamentu.

* **Socialni demokrat Schuhmeier** je imel v poslanski zbornici 22. pret. m. znamenit govor. Z neizprosno ostrostjo se je lotil proračuna in vse naše finančne politike, ki pozna samo državne potrebščine in nikdar ne tudi ljudskih. L. 1848. je živel v Avstriji 17 milijonov prebivalcev in izdatki so bili tedaj 300 milijonov kron. Leta 1900. je bilo pri nas 25 milijonov prebivalcev, a že 1583 milijonov izdatkov, letos (1907) v tej državi ni niti 27 milijonov prebivalcev, od katerih tirja nad 1892 milijonov kron. Prebivalstvo se torej niti podvojilo ni, dočim so se izdatki v tem času šestkrat povečali. Davki rastejo od leta do leta neprestano, le veleposestniki plačujejo manj! L. 1869, so morali plačati še 70 milijonov kron, l. 1904. so plačali le še 51 milijonov kron. Vsi drugi davki so v tem času narasli: davek na žganje od 14 na 87 milijonov; davek na pivo od 34 na 77; davek na sladkor od 26 na 122 milijonov itd. — Direktni davki znašajo 308 milijonov, indirektni (v obliki raznih doklad, kakor na kavo, sladkor itd.) pa 843 milijonov. Povsod sedi pri mizah še nepovabljen gost, ki poje najboljše: finančni minister s svojimi davki. — Dohodki rastejo od leta do leta, a vzlic temu ima država vedno več dolga. — Militarizem požre letos 400 milijonov K, dočim gre za ljudske šole le 6 milijonov, vse druge potrebščine za šole (90—95 milijonov) je naložila država občinam, da ima zato denar za vojaške namene. Jako ljuto je napadel militarizem kot upravo, ki služi samo nekaterim glavam mnogo bolj proti nasprotniku znotraj, kakor proti sovražniku zunaj države. Dejal je, kar je povzročilo cele salve smehu, da ima dovolj že nebeske trojice in ne še pozemeljske: infanterije, kavalarije in artilerije.

* **Delovanje preteklega parlamentarnega zasedanja.** V ravnokar zaključenem zasedanju poslanske zbornice je predložila vlada 16 predlogov. Nujnih predlogov je bilo vloženih 25, za podpore 184. Nadalje našteva zapisnik 247 inicijativnih predlogov in 577 interpelacij. Prošnj za izročitev poslancev sodiščem je došlo 27.

Vestnik.

Bratje Srbi, ki se udeležijo letošnje „Zavezine“ skupščine — okolo 20 jih pride — se pripeljejo v Ljubljano dne 23. t. m. opoldne. Na kolodvoru jih pozdravi vodstvo „Zaveze“. Čehi utegnejo priti dan prej. 20. t. m. je namreč na Dunaju stanek avstrijskih slovanskih učiteljev zaradi osnovanja avstrijske